

ספרות עברית וכללית

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

לעולים חדשים

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
- פרק ראשון: שירה (שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 בנושא "זהויות") — (25×2) — 50 נקודות
- פרק שני: ספרי קריאה — (50×1) — 50 נקודות
- סה"כ — 100 נקודות
- שני הפרקים בבחינה הם חובה.
- ענה על השאלות על פי ההוראות האלה:
- מן הפרק הראשון (שירה) ענה על שתי שאלות.
- מן הפרק השני (ספרי קריאה) ענה על שאלה אחת.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) רשימת יצירות.
- (2) מילון לפי בחירת הנבחן.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.
- (2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.
- (3) שים לב לכתב, לכתיב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.
- (4) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.
- לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון — שירה

שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 בנושא "זהויות"

(50 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-6 (לכל שאלה — 25 נקודות).

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

שיר פטרייטי / רוני סומק

אני עיראקי-פיג'מה, אשתי רומניה
והבת שלנו היא הגנב מבגדאד.
אמא שלי ממשיכה להרתיח את הפרת והחזקל,
אחותי למדה להכין פירושקי מאמו הרוסיה
5 של בעלה.
החבר שלנו, מרוקו-ספין, תוקע מזלג
מפלדה אנגלית בדג שנולד בחופי נורבגיה.
כלנו פועלים מפטרים שהורדו מפגומי המגדל
שרצינו לבנות בבבל.
10 כלנו חניתות חלדות שדון קישוט העיף
על טחנות הרוח.
כלנו עדין יורים בכוכבים מסנוורי עינים
רגע לפני שהם נבלעים
בשביל החלב.

שילוב בין תרבויות מאפיין את החברה במדינת ישראל.

א. הסבר והדגם כיצד שילוב תרבויות זה בא לידי ביטוי בשורות 1-7 שיר. (15 נקודות)

ב. האם שילוב התרבויות בא לידי ביטוי גם בשורות 8-14 בשיר? נמק והדגם את דבריך.

(10 נקודות)

2. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הדיברות / נידאא ח'ורי

הכל בנגוד
אמא אל תלדי אותי
אל תלדי אותי זכר
הזכרים בארצי בני עקדה
יורדים למעמקי השכול
עולים לגבעה
אל תלדי אותי אמי
אל תלדי
ואם בכל זאת תרצי
הולדיני בת
לפחות
אחיה איכשהו
ככל הנגזרות
ממין נקבה
אהיה
אשה, משרתת, שפחה אולי
עלמה עמלה,
לא משנה מה
העקר הולדיני
לא-זכר.

מה הן התופעות החברתיות שהמשוררת יוצאת נגדן בשיר זה? הסבר והדגם את דבריך.
בתשובתך כתוב גם על התפקיד של מילות השלילה (אל, לא) בבניית משמעות השיר.

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

דברי רקע ראשוניים / ארז ביטון

אמי אמי

מכפר השיחים הירקנים בירק אחר.
מזון הצפרים המחליבות חלב מתוק מכל מתוק,
מערש זמירי אלף לילה ועוד לילה.

אמי אמי

שהרחיקה רעות
באצבעות צרדות
בהלקאות תזה
ובשם כל האמהות.

אבי אבי

אשר עסק בעולמות
אשר קדש שבתות בעראק נקי
אשר היה בקי מאין כמוהו
בהלכות בית כנסת.

אני אני

שהרחקתי עצמי
הרחק אל תוף לבי
שכשהכל היו ישנים
הייתי משגן
הרחק אל תוף לבי
מסות קטנות של בך
ביהודית
מרוקאית.

מה מאפיין את התרבויות המוצגות בשיר?

האם לדעתך תרבויות אלה מתנגשות זו בזו, או משלימות זו את זו?

נמק והדגם את דבריך מן השיר.

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

כל הדורות שלפני / יהודה עמיחי

כל הדורות שלפני תרמו אותי
קמעה קמעה כדי שאוקם כאן בירושלים
בבת אחת, כמו בית־תפלה או מוסד צדקה.
זה מחיב. שמי הוא שם תורמי.
זה מחיב.

אני מתקרב לגיל מות אבי.
צואתי מטלאת בהרבה טלאים,
אני צריך לשנות את חיי ואת מותי
יום כדי לקים את כל הנבואות
שנבאו אותי. שלא יהיו שקר.
זה מחיב.

עברתי את שנת הארבעים. יש
משרות שבהן לא יקבלו אותי
בשל כך. אלו הייתי באושוויץ,
לא היו שולחים אותי לעבוד,
היו שורפים אותי מיד.
זה מחיב.

בבית הראשון המשורר אומר: כל הדורות שלפני תרמו אותי [...] כדי שאוקם [...] כמו

בית־תפלה או מוסד צדקה.

פרש דברים אלה, והסבר כיצד באה בהם לידי ביטוי זהותו של המשורר, וכיצד היא באה לידי

ביטוי בשיר כולו.

5. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אודיסס / חיים גורי

ובשובו אל עיר מולדתו מצא ים
ודגים שונים ועשב צף על הגלים האטניים
ושמש נחלשת בשולי שמים.

טעות לעולם חוזרת, אמר אודיסס בלבו העיף
וחזר עד פרשת הדרך הסמוכה לעיר השכנה,
למצא את הדרך אל עיר מולדתו שלא היתה מים.

הלך עיף כחולם ומתגעגע מאד
בין אנשים שדברו יונית אחרת.
המלים שנטל עמו כצידה לדרך המסעות, גועו בינתיים.
רגע חשב כי נרדם לימים רבים
וחזר אל אנשים שלא תמהו בראותם אותו
ולא קרעו עינים.

הוא שאל אותם בתנועות והם נסו להבין אותו
מתוך המרחקים.
הארגמן הסגיל והלך בשולי אותם שמים.

קמו המבגרים ונטלו את הילדים שעמדו סביבו במעגל
ומשכו אותם.
ואור אחר אור הצהיב בבית אחר בית.

בא טל וירד על ראשו.
באה רוח ונשקה לשפתיו.
באו מים ושטפו רגליו כאבריקליה הזקנה
ולא ראו את הצלקת.
והמשיכו במוך כדרך המים.

על פי הבית השלישי בשיר, הסבר את המצוקה של אודיסס השב לביתו.

6. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יונתן / יונה וולך

אֲנִי רֵץ עַל הַגֶּשֶׁר
וְהַיְלָדִים אַחֲרַי
יוֹנָתָן
יוֹנָתָן הֵם קוֹרְאִים
קֶצֶת דָּם
רַק קֶצֶת דָּם לְקִנּוּת הַדְּבִשׁ
אֲנִי מְסַפֵּים לְחוּר שֶׁל נֶעֱמַ
אֲכַל הַיְלָדִים רוֹצִים
וְהֵם יְלָדִים
נֶאֱנִי יוֹנָתָן
הֵם כּוֹרְתִים אֶת רֹאשִׁי בְּעֶנֶף
גְּלִדְיוֹלָה וְאוֹסְפִים אֶת רֹאשִׁי
בְּשִׁנֵּי עֲנָפֵי גְלִדְיוֹלָה וְאוֹרְזִים
אֶת רֹאשִׁי בְּגִיר מְרֹשָׁרֵשׁ
יוֹנָתָן
יוֹנָתָן הֵם אוֹמְרִים
בְּאַמֶּת תִּסְלַח לָנוּ
לֹא תֵאָרְנוּ לַעֲצָמֵנוּ שְׂאֵתָה כְּזֶה.

בשיר זה מתואר ילד אחד הבורח מקבוצת ילדים.

כיצד מצב זה מבטא את המשמעות של השיר? הסבר והדגם את דבריך.

פרק שני — ספרי קריאה (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 7-9.

7. קלקידן / דורית אורגד

א. לקלקידן יש זהות כפולה: אתיופית וישראלית.

כיצד זהות כפולה זו באה לידי ביטוי בדמותו של קלקידן ובחיייו? הסבר כיצד קלקידן

מתמודד עם כפילות זו. (45 נקודות)

ב. האם אתה מזדהה עם רגשותיו של קלקידן? הסבר את תשובתך. (5 נקודות)

8. הכלב היהודי / אשר קרביץ

מצבים שיש בהם אכזריות וכאב מתוארים ברומאן "הכלב היהודי" בהומור ובקלילות.

הסבר והדגם קביעה זו, בתשובתך כתוב גם על התרומה של דרך תיאור זו לבנייה של משמעות

הרומאן.

שים לב: על שאלה 9 אפשר לענות רק על פי אחד מן הספרים ברשימה שלפניך.

9. סופה בין הדקלים / סמי מיכאל; הגל / מורטון רו; מען לא ידוע / קרסמן טיילור;

המסע של פרוונה / דבורה אליס

הסבר והדגם את ההשפעה של הרקע ההיסטורי או הרקע החברתי או הרקע המשפחתי (אפשר

גם שניים מהם) על המעשים של הדמויות ועל האופי שלהן בספר שקראת.

בהצלחה!